

DOI: 10.46340/ephd.2020.6.3.17

Mariia ZahurskaORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1376-0837>*Odesa I. I. Mechnikov National University, Ukraine*

URBAN IDENTITY IN THE CONDITIONS OF MIGRATION PROCESSES: SOCIO-PHILOSOPHICAL REFLECTION

Марія Загурська*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Україна*

МІСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ

Today, the role of cities is growing sharply due to migration processes both in Ukraine and in the world. For socio-philosophical analysis, it is important to understand what tactics a person chooses in the city and how other citizens follow this tactic, why as a result of the clash of indigenous peoples and migrants ("new citizens") "conflict" is born and problems arise related to the relationship between them. The article pays special attention to the definitions of "urban identity" and "migration", the formation, functions and translation of urban identity, as well as the problems that arise in connection with migration to cities. The study also analyzes the components of special programs for indigenous peoples and migrants, considers their structure and examples of the use of these components in the cities of Ukraine.

Keywords: city, urban identity, urban community, city image, migration, citizens, migrants, assimilation.

Сучасна цивілізація стикається з безліччю процесів, ситуацій, проблем – викликів, серед яких радикальна трансформація образу міст, їх сутності, функцій. Ці процеси змін створюють конфлікти, які потребують рішення.

Роль міст в Україні різко зростає в зв'язку з міграційними процесами. Отже, виникають проблеми, пов'язані з відносинами між корінним населенням і мігрантами.

Якщо ще М. Вебер трактував місто як «замкнуте поселення»¹, хоча й відносно, то вже в наші дні місто можна розглядати як систему, «організм», який постійно розвивається і змінюється. «Замкнуте поселення» формувало «сталість» міської ідентичності, проте в наші дні такі внутрішні процеси, як розширення міст, зміна простору та вигляду міста, або такі зовнішні процеси, як глобалізація та міграція, заважають цій «постійності».

Чи можна в ХХІ столітті називати міста «замкнутими (хоч і відносно) поселеннями» («Замкнуте поселення» – визначення терміну «місто» М. Вебера)²? Вважаючи, що містяни формують місто та з позиції постійних змін в населенні міста – відповідь «ні». Постійні жителі міста зберігають правила, традиції та цінності міста. Ті ж, хто мігрували до міст, поступово можуть прийняти ці правила, традиції та цінності. Процеси розуміння людьми себе містянами конкретного міста і прийняття в спільність містян нових людей («посвячення» в містяни») можна розглядати в рамках феномену міської ідентичності.

Для соціально-філософського аналізу важливо зрозуміти яку тактику поведінки вибирає людина в просторі міста і чому інші містяни дотримуються даної тактики? Також в результаті зіткнення корінного населення та мігрантів ("нових містян") "народжується" конфлікт і, отже, потрібне рішення цього конфлікту.

Ми вважаємо, що саме міграція має вплив на формування міської ідентичності, але на ці процеси майже не звертають уваги дослідники, зокрема, філософи. Мета нашого дослідження полягає в розкритті процесу впливу міграції на міську ідентичність.

¹ Вебер, М. (2017). *Город*. Москва: Strelka Press, 251.

² Там само.

У розпорядженні дослідника сьогодні безліч робіт про «місто», які представлені з різних точок зору. Проблема міської ідентичності активно досліджується як українськими, так і зарубіжними вченими. Однак, досліджень, присвячених впливу міграції на міську ідентичність, не так багато. Згадати можна тільки статтю Озеріної А. О. «Міська ідентичність як соціально-психологічний феномен»¹.

Витоки проблеми міської ідентичності можна виявити ще в класичних філософських роботах про міста-держави – утопії. Вже в роботах Платона, Арістотеля, Т. Мора, Т. Кампанелли можна знайти опис відношення громадян до свого полісу, але проблематика міської ідентичності ще не сформувалася.

Але вже сьогодні тема міської ідентичності активно вивчається. Можна виділити таких українських дослідників, як Мусієздов О. О., Карповець М. В., Тихомірова Ф. А. Також особливу увагу до теми міської ідентичності привертають такі зарубіжні вчені, як Антонова Н. Л., Гаврилова Н. М., Дягілева Н. С., Федотова Н. Г., Озеріна А. О., Хохрін Є. В. та інші. Витоки проблеми міграції в містах можна знайти в роботах Чиказької соціологічної школи. Особливу увагу місту, міграції, особливостям міського способу життя приділяють представники її школи: Р. Парк, Л. Вірт, Е. Берджесс.

Окремо варто відзначити проект «Практики саморепрезентації багатонаціонального міста в індустріальну і постіндустріальну добу», що розробляється на базі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Одне із завдань цього проекту полягає в дослідженні міських ідентичностей, аналізі конфліктних зон, засобах діалогу та інше².

Незважаючи на наявність широкої теоретичної бази, на сьогодні майже відсутні дослідження, присвячені проблемам взаємодії міста та міграційних процесів. Ми зробимо спробу розглянути ці теми в синтезі. І ця лакуна надає додаткової актуальності нашому аналізу.

Міська ідентичність.

Термін «ідентичність» – термін ХХ століття, що належить психологу і філософу У. Джеймсу, і поширений теоретиком постфрейдизма Еріком Еріксоном³. Е. Еріксон спочатку розглядає «ідентичність» в понятті «кризи ідентичності», втрату «єго-ідентичності» у людей, які брали участь у війні: під час війни ці люди «... втратили відчуття тотожності особистості»⁴. Простіше кажучи, «ідентичність» – це ототожнення себе з ким-небудь або чим-небудь, відчуття себе частиною будь-якої групи.

Найточніше, на наш погляд, визначення терміну «міська ідентичність», пропонує Антонова Н. Л.: міська ідентичність трактується як ідентифікація людини з іншими містянами, з соціальними групами, які знаходяться і розвиваються в просторі міста; міська ідентичність як фундамент для формування і розвитку міської спільноти і як фактор підвищення якості життя в місті⁵.

Дослідниця Озеріна А. О. вважає, що міська ідентичність може розглядатися як компонент соціальної ідентичності, і межує з проблемами колективної ідентичності, регіональної ідентичності, територіальної ідентичності, локальної ідентичності⁶.

Розмежуємо формування, транслювання та функції міської ідентичності.

¹ Озеріна, А. А. (2016). Городская идентичность как социально-психологический феномен. *Вестник ВГУ. Серия 7. Философия. Социология и социальные технологии*, 4 <<https://psst.jvolsu.com/index.php/ru/archive-ru/200-vestnik-volgu-seriya-7-filosofiya-sotsiologiya-i-sotsialnye-tehnologii-2016-4-34/nauchnye-soobshcheniya/1014-ozarina-a-a-gorodskaya-identichnost-kak-sotsialno-psikhologicheskij-fenomen>> (2020, серпень, 18).

² ХНУ ім. В. Н. Каразіна (2020). Проект «Практики саморепрезентації багатонаціонального міста в індустріальну і постіндустріальну добу». Харків.

³ Гальчук, Д. С. (2017). Понятие «идентичность личности». <<https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-identichnost-lichnosti>> (2020, серпень, 18).

⁴ Эрикссон, Э. (2018). Кризис идентичности в автобиографической перспективе. *Личность и культура*. <<https://iphras.ru/uplfile/reznik/sovets/bibl/1/Erikson1.pdf>> (2020, серпень, 18).

⁵ Антонова, Н. Л. (2020). Маркеры городской идентичности. *Журнал «Общество: социология, психология, педагогика»*. <https://www.researchgate.net/publication/336378231_Markery_gorodskoj_identichnosti> (2020, серпень, 18).

⁶ Озеріна, А. А. (2016). Городская идентичность как социально-психологический феномен. *Вестник ВГУ. Философия. Социология и социальные технологии*, 4 <<https://psst.jvolsu.com/index.php/ru/archive-ru/200-vestnik-volgu-seriya-7-filosofiya-sotsiologiya-i-sotsialnye-tehnologii-2016-4-34/nauchnye-soobshcheniya/1014-ozarina-a-a-gorodskaya-identichnost-kak-sotsialno-psikhologicheskij-fenomen>> (2020, серпень, 18).

Дослідники Гаврилова Н. І.¹ та Дягілева Н. С.² пропонують такі чинники (причини формування) міської ідентичності: у Гаврилової Н. І. – 1) образ міста; 2) «вкоріненість» жителів; 3) структура міської спільноти; 4) згуртованість міської громади; у Дягілевої Н. С. – 5) соціальна взаємодія; 6) стабільні фактори – місце розташування міста, клімат, історія; 7) мінливі фактори – розмір міста, населення (кількість), зовнішній вигляд, добробут жителів, культурні традиції місцевої громади; 8) символічні чинники – міська символіка, політичний клімат, культурні коди поведінки жителів, знакові події і особистості, мода на конкретні товари і послуги, характер комунікацій всередині спільноти.

Також дослідники Озеріна А. О.³, Антонова Н. Л.⁴, Гаврилова Н. І.⁵,

Хохрін Є. В.⁶, Дягілева Н. С.⁷ виділяють ознаки (транслятори / маркери), які демонструють наявність сформованої міської ідентичності: у Озеріної А. О. – 1) соціальна приналежність; 2) структурованість; 3) спільне конструювання реальності міста; у Антонової Н. Л. – 4) соціальні зв'язки; 5) системи взаємодій з родичами і друзями; 6) історичні будівлі, нові архітектурні споруди, арт-об'єкти; у Гаврилової Н. І. – 7) участь жителів у житті міста; 8) демонстрація приналежності до міської спільноти; у Хохріна Є. В. і Смолькова С. А. – 9) образ міста; 10) місцеві міфи; 11) традиції; 12) компоненти культурного ландшафту (пам'ятники, свята, фестивалі, міські знаки і символи); у Дягілевої Н. С. – 13) демонстрація типових моделей поведінки і способу життя містян; 14) демонстрація приналежності до міської або локальної спільноти; 15) відтворення міфів та історій; 16) використання лексики та топонімів; 17) дотримання традицій; 18) розуміння унікальності міста; 19) позитивне сприйняття міста; 20) згуртованість міської громади; 21) практичні дії містян, спрямовані на розвиток міста (потенціал ідентичності). Треба зазначити, що ці результати ще потребують систематизації та упорядкування.

На основі причин і ознак ми пропонуємо розділити функції міської ідентичності на наступні: 1) збереження і передача пам'яті (традицій); 2) згуртування міських жителів; 3) поліпшення якості життя в місті, а також зовнішнього вигляду міста; 4) підтримання або ж створення позитивного іміджу міста.

Мусієздов О. О.⁸, Федотова Н. Г.⁹, Зорич О. О.¹⁰ відзначають, що одним з найважливіших компонентів у передачі та збереженні міської ідентичності є пам'ять. Пам'ять як сполучна ланка між

¹ Гаврилова, Н. І. (2020). Проблема формирования и воспроизводства городской идентичности жителей крупного российского города (на примере г. Иркутска): результаты социологического исследования. *Евразийское научное объединение*. <<https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/files/pdf/Anchutina-Arina-Evgenevna.pdf>> (2020, серпень, 18).

² Дягілева, Н. С. (2013). Теоретические аспекты городской идентичности. *Брендинг малых и средних городов России: опыт, проблемы, перспективы*, 54-59.

³ Озеріна, А. А. (2016). *Городская идентичность как социально-психологический феномен*. Вестник ВГУ. Серия 7. Философия. Социология и социальные технологии. №4 <<https://psst.jvolsu.com/index.php/ru/archive-ru/200-vestnik-volgu-seriya-7-filosofiya-sotsiologiya-i-sotsialnye-tekhnologii-2016-4-34/nauchnye-soobshcheniya/1014-ozerina-a-a-gorodskaya-identichnost-kak-sotsialno-psikhologicheskij-fenomen>> (2020, серпень, 18).

⁴ Антонова, Н. Л. (2020). Маркеры городской идентичности. *Журнал «Общество: социология, психология, педагогика»*. <https://www.researchgate.net/publication/336378231_Markery_gorodskoj_identichnosti> (2020, серпень, 18).

⁵ Гаврилова, Н. І. (2020). Проблема формирования и воспроизводства городской идентичности жителей крупного российского города (на примере г. Иркутска): результаты социологического исследования. *Евразийское научное объединение*. <<https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/files/pdf/Anchutina-Arina-Evgenevna.pdf>> (2020, серпень, 18).

⁶ Хохрін, Є. В., Смольков, С. А. (2019). Механизмы формирования городской идентичности урбанизированных территорий. *Баландинские чтения*, 14., 171-175. <<https://cyberleninka.ru/article/n/mechanizmy-formirovaniya-gorodskoy-identichnosti-urbanizirovannyh-territoriy>> (2020, серпень, 18).

⁷ Дягілева, Н. С. (2013). Теоретические аспекты городской идентичности. *Брендинг малых и средних городов России: опыт, проблемы, перспективы*, 54-59.

⁸ Мусієздов, О. О. (2015). Пам'ять та міська ідентичність: спроби поєднання у контексті концепції увялених спільнот. *Вісник Львівського університету. Серія: Соціологія*, 9, 57-66. <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE.A=&2_S21STR=Vlnu_sociology_2015_9_7> (2020, червень, 05).

⁹ Федотова, Н. Г. (2016). Городская идентичность как конкурентное преимущество территории. *Ярославский педагогический вестник, Ярославль*, 372-377.

¹⁰ Зорич, О. О. (2020). Міська ідентичність крізь призму політики пам'яті (на прикладі міста Полтава). *Наукові записки ІПіЕНД. Підсерія: «Курасівські читання»*. Київ, 2, 177-187.

містом і культурою¹, містом і спільнотою². За допомогою «пам'ятання»³ відбувається конструювання міської ідентичності.

Можна вважати, що саме на основі «пам'ятання» – передача традицій, дотримання звичаїв, знання історії міста, використання «міської мови», прийняття культурної та архітектурної спадщини – відбувається згуртування міських жителів в єдину міську спільноту.

Надалі міська спільнота, об'єднана єдиними прагненнями, сприяє розвитку міста, окремих міських галузей, докладає зусиль до підвищення якості життя в місті для містян.

Федотова Н.Г. в дослідженні акцентує увагу на тому, що міська ідентичність виступає як «засіб формування символічного капіталу міста, що дозволяє залучати ресурси і конкурувати з іншими містами»⁴, а Озеріна А.А. зазначає, що «розуміння особливостей та формування міської спільноти дозволяє визначити стратегію розвитку і просування інтересів та маркетингу міста»⁵. Виходячи з тез вищенаведених авторів, можна припустити, що міська ідентичність функціонує «між містянами» та може сприяти розвитку іміджу міста.

Розглянувши поняття міської ідентичності перейдемо до дослідження міграційних процесів та їх впливу на розвиток міської ідентичності.

Міграція.

Як зазначає у своєму дослідженні Побулавець Н. Л., «міграція» – це соціально-економічне явище; територіальне переміщення населення з метою зміни місця проживання або зміни місця роботи; переміщення людей між країнами, регіонами, містами і т.д.⁶.

Представники Чиказької школи соціології – Р. Парк і Л. Вірт – одні з перших дослідників, яких зацікавила проблема корінного населення міста і мігрантів, які приїхали на постійне проживання. Р. Парк відзначає, що «міграція народів перетворилася в мобільність індивідів» і «міграція не тотожна переміщенню»⁷; міграція – це «зміна місця проживання і руйнування домашніх зв'язків»⁸. Р. Парка цікавить «не зв'язок людини з землею, на якій вона живе, а її зв'язок з іншими людьми»⁹.

Розглянемо вплив міграції на формування міської ідентичності на прикладі України. У наш час ми спостерігаємо активні міграційні процеси в Україні на різних рівнях: 1) жителі сільської місцевості та малих населених пунктів прагнуть переїхати до міст; 2) жителі провінційних міст прагнуть переїхати до великих міст та столиці; 3) і жителі сільської місцевості, і жителі міст прагнуть виїхати за межі країни. Головні причини: економічні та соціально-політичні. Наприклад, в рамках проекту «Практики саморепрезентації багатонаціонального міста в індустріальну і постіндустріальну добу»¹⁰ було зафіксовано, що ті люди, які народилися в Запоріжжі, однак згодом вирішили змінити місце проживання, вибирають для нового місця мешкання в Україні такі міста як

¹ Федотова, Н. Г. (2016). Городская идентичность как конкурентное преимущество территории. *Ярославский педагогический вестник*, Ярославль, 372-377.

² Мусієздов, О. О. (2015). Пам'ять та міська ідентичність: спроби поєднання у контексті концепції уявлених спільнот. *Вісник Львівського університету. Серія: Соціологія. Вип. 9*, 57-66. <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FIL.A=&2_S21STR=Vlnu_sociology_2015_9_7> (2020, червень. 05).

³ Федотова, Н. Г. (2016). Городская идентичность как конкурентное преимущество территории. *Ярославский педагогический вестник*, Ярославль, 372-377.

⁴ Там само.

⁵ Озеріна, А. А. (2016). *Городская идентичность как социально-психологический феномен. Вестник ВГУ. Серия 7. Философия. Социология и социальные технологии*, 4 <<https://psst.jvolsu.com/index.php/ru/archive-ru/200-vestnik-volgu-seriya-7-filosofiya-sotsiologiya-i-sotsialnye-tehnologii-2016-4-34/nauchnye-soobshcheniya/1014-ozerina-a-a-gorodskaya-identichnost-kak-sotsialno-psikhologicheskij-fenomen>> (2020, серпень, 18).

⁶ Побулавець, Н. Л. (2014). Концептуальні підходи до дефініцій поняття «міграція». *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*, 1, 373-377.

⁷ Парк, Р. (2006). Городское сообщество как пространственная конфигурация и моральный порядок. *Социологическое обозрение*, 1, 5, 11-21.

⁸ Там само.

⁹ Там само.

¹⁰ Науковий семінар «Урбаністичні студії в Україні: міський простір та символічні образи Запоріжжя» (2018). «Практики саморепрезентації багатонаціонального міста в індустріальну і постіндустріальну добу», за підтримки Програми імені Ковальських Канадського інституту українських студій Альбертського університету (Едмонтон, Канада). (28-30.11.2018), м. Запоріжжя.

Дніпро, Харків (одні з найбільших міст України) та Київ (столиця). Варто зазначити, що ті місця, які залишили запоріжці, заповнюються люди, які приїхали з сіл або населених пунктів Запорізької області. Спостерігається відтік населення України в інші держави, по-перше, в Польщу, Іспанію, Італію, Росію, Німеччину, в той же час, з перерахованих держав також переїжджає корінне населення¹.

Хаотичний характер міграційних процесів показує себе в реаліях міста. Корінне населення покидає місто, отже, місто втрачає тих, хто транслює через себе зовнішні (образ/імідж міста) та внутрішні (міська ідентичність, міська спільнота) прояви міста. Місто як магніт притягує нових жителів.

Треба вказати, що ми не можемо говорити про руйнування міської ідентичності внаслідок поселення нових жителів у місті. Але можна розглядати реалізацію опозиції «Свій – Чужий» на прикладі відносин між корінними жителями міста і «чужими» людьми (тобто «новими людьми» в місті). Учень Р. Парка Л. Вирт в дослідженні «Відмінності між «сільським» і «міським»² вказує на те, що «місто просочилося в сільську місцевість»³, а «міські образи життя в якихось аспектах увібрали в себе сільські впливи»⁴. Такі процеси чітко демонструють історії різних міст України, точніше історії розвитку міських територій. Так, в процесі розширення територій міст до їх центральних частин («старе місто») були додані околиці, які демонстрували «сільський спосіб життя», але сьогодні є повноправними районами міст (наприклад, селище Котовського та селище Таїрова в Одесі). Крім неміського населення на постійне місце проживання переїжджають жителі інших міст, які репрезентують особливості їх «малої батьківщини». У роботі «Сучасне суспільство» Р. Парк⁵ вважає, що «міграція і мобільність ... – це переривання існуючої соціальної рутини або розрив з традицією і звичаєм, а тому ... входять до числа найважливіших причин соціальних змін»⁶. Тобто, потенційно, люди, які мігрують до конкретного міста, здійснюють розрив з попередніми місцями проживання, асимілюються і поступово, приймаючи правила та традиції міста, вивчаючи історію міста і поведінку містян конкретного міста, «набувають» міську ідентичність. Хоча це не так, і багато «нових мешканців» так і залишаються «чужими»; але, якщо «чужі» в результаті конкретного проміжку часу, історичного епізоду або економічних процесів (наприклад, в результаті військових дій або погіршення економічної ситуації) масово починають жити в місті, то відповідно змінюється і сприйняття містянами свого міста, так як формується «нове» і «чужорідне». Це «нове» і «чужорідне» може відобразитися в людині через його поведінку, мову, релігію, неприйняття тих чи інших міських правил і традицій і т.д.

Окремо представники Чиказької школи згадують сезонний тип міграції. Можна припустити, що в разі такого типу міграції, людина зберігає свою приналежність до «малої батьківщини» і майже не трансформує те місце, де тимчасово працює.

Р. Парк акцентує увагу на проблемі асиміляції, в якій беруть участь дві групи – корінні жителі і дорослі мігранти⁷. На думку Озеріної А. О., «інтеграція міської спільноти на підставі сформованої позитивної міської ідентичності дозволяє знизити значимість етнічних, релігійних та соціальних бар'єрів, а також підвищити відчуття задоволеності життям містян»⁸; дослідниця пропонує міській владі розробляти програми для корінного населення та мігрантів, в основі яких – використання особливостей міських ідентичностей.

¹ Дранник, А. (2020). *Массовая эмиграция. Куда бегут украинцы?* <<https://vesti.ua/strana/289675-massovaja-emigratsija-kuda-behut-ukraintsy>> (2020, серпень, 18).

² Вирт, Л. (2005). Различия между «сельским» и «городским». *Избранные работы по социологии. Сборник переводов РАН ИНИОН. Центр социальных научно-информационных исследований. Отдел социологии и социальной психологии. Москва*, 132-138.

³ Там само.

⁴ Там само.

⁵ Парк, Р. (2011). Современное общество. *Избранные очерки: Сб. переводов РАН ИНИОН. Центр социал. научн.-информ. исследований. Отд. социологии и социал. психологии. Москва*, 180-200

⁶ Там само.

⁷ Парк, Р. (2006). Городское сообщество как пространственная конфигурация и моральный порядок. *Социологическое обозрение*, 1, 5, 11-21.

⁸ Озерина, А. А. (2016). Городская идентичность как социально-психологический феномен. *Вестник ВГУ. Серия 7. Философия. Социология и социальные технологии*, 4 <<https://psst.jvolsu.com/index.php/ru/archive-ru/200-vestnik-volgu-seriya-7-filosofiya-sotsiologiya-i-sotsialnye-tehnologii-2016-4-34/nauchnye-soobshcheniya/1014-ozerina-a-a-gorodskaya-identichnost-kak-sotsialno-psikhologicheskij-fenomen>> (2020, серпень, 18).

Що стосується розвитку досліджень міських ідентичностей в Україні, то це має привести до вирішення різних конфліктів, які трапляються у зв'язку з міграційними процесами. На думку дослідників, розробка спеціальних програм для корінного населення та тих, хто прагне жити в місті, може вирішити проблеми, які можуть бути у відносинах між цими двома групами та в їх відношенні до міста¹. Ці програми можуть містити в собі наступні компоненти: освітній (наприклад, уроки з історії міста в навчальних установах різних рівнів), культурний (наприклад, залучення учнів та трудового населення до культурного життя міста – відвідування театрів, кінотеатрів, музеїв і т.д.), інформаційний (наприклад, проведення екскурсійних прогулянок по місту та регіону для корінних містян), спортивний (наприклад, проведення марафонів, присвячених міським пам'ятним датам) і т.д. Це ще не всі потенційні компоненти, але їх виконання допоможе залучити до життя міста нових жителів, простіше пройти період адаптації, зрозуміти правила, традиції та цінності містян і міста. Проілюструємо використання даних компонентів на прикладі конкретного міста. Так, в Одесі такі компоненти вже реалізуються: освітній – в програмі одеських шкіл є предмет з історії міста; культурний – працівники державних установ та навчальних закладів отримують квитки на різні культурні заходи, що проводяться в місті; інформаційний – для містян проводять екскурсійні прогулянки, на яких розповідають про історію, культуру, архітектуру Одеси і життя знаменитих одеситів та людей, що жили в Одесі; спортивний – в Одесі щорічно проводяться марафони, наприклад, до дня Визволення Одеси від німецько-фашистських загарбників.

Крім участі у подібних програмах, самі міста можуть працювати над створенням позитивного іміджу міста, формувати почуття гордості у корінного населення за місто, його представників та створювати образ бажаного потенційного місця проживання для мігрантів, базуючись на характері та особливостях міської ідентичності.

Підводячи підсумки зазначимо, що міська ідентичність – це тема міждисциплінарних досліджень. На сьогодні існують різні трактування щодо поняття «міська ідентичність», виділяються різноманітні причини формування, ознаки та функції міської ідентичності, однак отримані результати ще вимагають систематизації і структуризації. Особливе значення в контексті міської ідентичності набувають міграційні процеси, які можна розглядати як імпульс щодо розвитку міської ідентичності та удосконалення іміджу міста. Дослідження за темою «міська ідентичність» дозволять використовувати отримані знання для формування міських соціальних програм, базуючись на особливостях кожного конкретного міста.

References:

1. Antonova, N. L. (2019). Markery gorodskoj identichnosti [Urban identity markers]. *Obshchestvo: sociologija, psihologija, pedagogika* [Society: Sociology, Psychology, Pedagogy]. doi: https://www.researchgate.net/publication/336378231_Markery_gorodskoj_identichnosti [in Russian].
2. Djagileva, N. S. (2013). Teoreticheskie aspekty gorodskoj identichnosti [Theoretical aspects of urban identity]. *Brending malyh i srednih gorodov Rossii: opyt, problemy, perspektivy* [Branding of small and medium-sized cities in Russia: experience, problems, prospects], 54-59. [in Russian].
3. Drannik, A. Massovaja jemigracija. Kuda begut ukraincy? [Mass emigration. Where are the Ukrainians fleeing?]. *VESTI.UA*. doi: <https://vesti.ua/strana/289675-massovaja-emigratsija-kuda-behut-ukraincy> [in Russian]. (2018, May, 22).
4. Fedotova, N. G. (2016). Gorodskaja identichnost' kak konkurentnoe preimushhestvo territorii [Urban identity as a competitive advantage of the territory]. *Jaroslavskij pedagogicheskij vestnik* [Yaroslavl Pedagogical Journal] Jaroslavl, 372-377. [in Russian].
5. Galchuk, D. S. (2017). Ponjatie "identichnost' lichnosti" [The concept of "personality identity"]. *Vestnik Burjatskogo gosudarstvennogo universiteta* [Journal Buryat State University], 5. [in Russian].
6. Gavrilova, N. I. (2020). Problema formirovanija i vosproizvodstva gorodskoj identichnosti zhitelej krupnogo rossijskogo goroda (na primere g. Irkutsk): rezul'taty sociologicheskogo issledovanija [The problem of the formation and reproduction of urban identity of residents of a large Russian city (on the example of the city of Irkutsk): results of a sociological study]. *Evrasijskoe nauchnoe obedinenie* [Eurasian Scientific Association]. doi: <https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/files/pdf/Anchutina-Arina-Evgenevna.pdf> (2020, August, 18). [in Russian].
7. Hohrin, E. V., Smolkov, S. A. (2019). Mehanizmy formirovanija gorodskoj identichnosti urbanizirovannyh territorij [Mechanisms for the formation of urban identity in urbanized areas]. *Balandinskie chtenija* [Balandinskie readings], 19, 171-175. doi: <https://cyberleninka.ru/article/n/mechanizmy-formirovaniya-gorodskoy-identichnosti-urbanizirovannyh-territoriy> [in Russian].

¹ Там само.

8. Jerikson, Je. (2018). Krizis identichnosti v avtobiograficheskoj perspektive [Identity Crisis in an Autobiographical Perspective]. *Lichnost i kultura* [Personality and culture]. doi: <https://iphras.ru/uplfile/reznik/sovet/bibl/1/Erikson1.pdf> [in Russian].
9. Musiezdov, O. O. (2015). Pam'iat ta miska identychnist: sproby poiednannia u konteksti kontseptsii uiavlenykh spilnot [Memory and Urban Identity: Attempts to connect in the context of the concept of imaginary communities]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Sotsiologhiia* [Journal of Lviv University. Series: Sociology], 9. doi: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vlnu_sociology_2015_9_7 [in Ukrainian].
10. Naukovyi seminar «Urbanistychni studii v Ukraini: miskyi prostir ta symvolichni obrazy Zaporizhzhia» (2018). «Praktyky samoreprezentatsii bahatonatsionalnogo mista v industrialnu i postindustrialnu dobu», za pidtrymky Prohramy imeni Kovalskykh Kanadskoho instytutu ukrainskykh studii Albertskoho universytetu [Scientific seminar "Urban Studies in Ukraine: Urban Space and Symbolic Images of Zaporizhzhia" in the framework of the research project "Practices of self-representation of a multinational city in the industrial and post-industrial era", supported by the Kowalski Program of the Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta], Edmonton, Kanada. (28-30.11.2018). Zaporizhzhia. doi: <http://historiography.univer.kharkov.ua/praktiki-samoreprezentatsii-bahatonatsionalnogo-mista.html> [in Ukrainian].
11. Ozerina, A. A. (2016). Gorodskaja identichnost' kak social'no-psihologicheskij fenomen [Urban identity as a socio-psychological phenomenon]. *Vestnik VGU. Serija 7. Filosofija. Sociologija i social'nye tehnologii* [Voronezh State University Journal. Series 7. Philosophy. Sociology and social technologies], 4. doi: <https://psst.jvolsu.com/index.php/ru/archive-ru/200-vestnik-volgu-seriya-7-filosofiya-sotsiologiya-i-sotsialnye-tehnologii-2016-4-34/nauchnye-soobshcheniya/1014-ozarina-a-a-gorodskaya-identichnost-kak-sotsialno-psihologicheskij-fenomen> [in Russian].
12. Park, R. (2006). Gorodskoe soobshhestvo kak prostranstvennaja konfiguracija i moral'nyj porjadok [Urban community as spatial configuration and moral order]. *Sociologicheskoe obozrenie* [Sociological Review Journal], 1, 11-21. [in Russian].
13. Park, R. (2011). Sovremennoe obshhestvo [Modern society]. *Izbrannye ocherki: Sb. perevodov I RAN. INION. Centr socialno nauchnich i informacijnich issledovanij. Otd. sociologii i social. Psihologii* [Selected Essays: Collection of Translations of the RAS, Center for Social Scientific and Information Research], 180-200. [in Russian].
14. Pobulavets, N. L. (2014). Kontseptualni pidkhody do definitsii poniattia «mihratsiia» [Conceptual approaches to the definition of the concept of "migration"]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka* [Social and labor relations: theory and practice], 1, 373-376. doi: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=stvtp_2014_1_62 [In Ukrainian].
15. Veber, M. (2017). Gorod [City]. Moscow: Strelka Press. [Publisher Strelka Press]. [in Russian].
16. Virt, L. (2005). Razlichija mezhdru «sel'skim» i «gorodskim [Differences between "rural" and "urban"]. *Izbrannye raboty po sociologii. Sbornik perevodov RAN INION., Centr social'nyh nauchno-informacionnyh issledovanij. Otdel sociologii i social'noj psihologii* [Selected Essays: Collection of Translations of the RAS, Center for Social Scientific and Information Research], 132-138. [in Russian].
17. Zorych, O. O. (2020). Miska identychnist kriz pryzmu polityky pam'iaty (na prykladi mista Poltava) [Urban identity through the prism of the politics of memory (on the example of the city of Poltava)]. *Naukovi zapysky IPIEND. Pidseriia: «Kurasivski chytannia»* [Scientific notes, Institute for Political and Ethnic Studies, Kurasiivski readings], 2, 177-187. [in Ukrainian].